

- ב. אמר רב הונא / שמואל בר יהודה: אחר שכלתה עבודת ציבור, כהן שעשתה לו אמו כתונת, לובשה ועובד בה עבודת יחיד ובלבד שימסרנה לציבור, ואין חוששים שמא לא ימסרנה יפה יפה.
- א. רש"י פירש 'עבודת יחיד' – הוצאת כף ומחתה. והביא פירוש נוסף: מקרא פרשה. והקשה הלא שנו להלן שקורא באצטלית שלו ולא אמרו למוסרה לציבור.
- ב. הרמב"ם (כלי המקדש ה,ו) סתם ולא חילק בין עבודת ציבור לעבודת יחיד. וכתב המשנה-למלך שנראה שפסק [כסוגיות אחרות] שמסירה לציבור מועילה גם בעבודות ציבור. ויש מפרשים שבעצם אין חילוק בין עבודת ציבור ליחיד אלא שאין לעשות כן בעבודת ציבור משום שהציבור מקפיד בדבר (עפ"י לקוטי הלכות).
- ג. כאשר עיקר הבגד בא משל ציבור והכהן מוסיף משלו, יש אומרים שצריך שימסור לציבור את התוספת (עפ"י פירוש המשנה לרמב"ם ורע"ב), ויש חוככים בדבר (ע' שעה"מ שקלים ד,ו; חזו"א קכו,כד).

דפים לה – לו

נט. מה עושה הכהן הגדול לאחר טבילה שניה?

לאחר שטבל בשנית ולבש בגדי לבן וקידש ידיו ורגליו, בא לו הכהן אצל פרו והתודה עליו את כל עוונותיו ועוונות אנשי ביתו. אחר כך מגריל על שני השעירים, מתודה שוב על פרו עליו ועל ביתו ועל כל אחיו הכהנים, וכמו שיפורט להלן בעז"ה.

יש מהראשונים שנוקטים שלדעת רבי שמעון (בשבועות יד.) גם בוידוי ראשון מזכיר את אחיו הכהנים (עפ"י רשב"א וריטב"א א'ס). והתוס' כתבו שאפילו לר"ש הסובר ששני הוידוים מכפרים על הכהנים, לא היה מזכיר בפירוש את הכהנים אלא בשני [אבל בדעתו היה כוללם גם בראשון. ריטב"א].

דף לו

- ס. א. היכן נחשב צפון העזרה לענין שחיטת קדשי קדשים?
 ב. היכן היה מתודה הכהן על פרו?
 ג. מהו נוסח הוידוי של הכהן ביום הכפורים?
 ד. המקריב חטאת אשם ועולה – כיצד מתודה?

א. 'צפון' לענין שחיטת קדשי קדשים; לדברי רבי יוסי ברבי יהודה – מקיר צפוני של מזבח ועד כותל העזרה – כנגד המזבח (רק שם הוא ירך המזבח).

רבי אלעזר ברבי שמעון מוסיף: אף החלק הצפוני שבין האולם ולמזבח (– מערבה למזבח), הגם שאינו כנגד קיר צפוני של המזבח [ולדעת האומר כל המזבח בדרום העזרה, בין האולם ולמזבח ממש אינו צפון אלא מצפון לבין-האולם-ולמזבח. עפ"י גמרא לו.].

רבי מוסיף אף מקום דריסת רגלי הכהנים ורגלי ישראל (– מזרחה מכנגד המזבח) של חלק צפוני הכל מודים שלפנים מבית החליפות פסול, כלומר מצפון לאולם וממערבו (לפי שאינו רואה את המזבח משם. רש"י).

[סתם משנתנו המכשרת שחיטת הפר בין האולם ולמזבח, דלא כרבי יוסי ברבי יהודה].

הלכה כרבי שכל החלק הצפוני ממזרח העזרה עד קצה האולם המזרחי – כשר לשחיטת קדשי קדשים (רמב"ם בית הבחירה ה, טו-טז). יש מדייקים מדבריו שדוקא החלק שמקיר המזבח הצפוני, ומזרח ומערב לו, נחשב 'צפון', ולא כל הצד הצפוני של כלל העזרה – ע' תו"ט; אמת ליעקב).

ב. הוידוי על פרו נעשה במקום שחיתתו – בצפון העזרה. הפר עומד כשראשו לדרום ופניו פונות למערב ואחוריו כלפי צפון, גזירה שמא ירביץ גללים (אביי). הכהן עומד במזרח ופניו למערב וסומך שתי ידיו בין שתי קרנות הזבח, ולא יהא דבר חוצץ בינו לבין הזבח (בכלל זה שלא יניח ידו האחת על ידו האחרת. תו"כ, מובא בראשונים), ומתודה.

א. רש"י כתב שאחורי הפר אינם כנגד המזבח אלא צפונה לו. ויש שנראה מדבריהם שהיה הפר

עומד כנגד המזבח במערבו, בכיוון צפון-דרום (ע' רמב"ם ד, א; רבנו יונתן ורבנו אליקים).

ב. פשטות הדברים שהוידוי נעשה בזמן הסמיכה ממש (עפ"י עבודה ישראל לר"י קמחי. ואף יש אומרים שכל עיקרה של הסמיכה הזו אינה אלא לצורך הוידוי. עפ"י הגר"י זכאים מ והגר"י רוזין. וע"ע מקד"ד כד, ב; חונן דעה עמ' רלג). ויש מי שכתב שאינו מתודה כשידיו מונחות על הקרבן ממש אלא עומד באימה וידיו כפופות וקומתו כפופה ומתודה (עפ"י 'עבודה תמה' לר"י בנבנישתי. מובא באנצ. תלמודית ערך 'הויד').

[בגמרא (לו.) שינו גרסת המשנה; 'כבין האולם ולמזבח' – שהיה עומד צפונית למזבח, כנגד השטח שבין האולם ולמזבח, וכרבי אליעזר בן יעקב הסובר מזבח בנוי בדרום העזרה ואינו מקום שחיטת קדשי קדשים. וכן העתיקו הסמ"ג והרא"ש – 'כבין', אבל הרמב"ם כתב 'בין האולם ולמזבח' (וע' בבאור שיטתו בחו"א נגעים יב, ח)].

ג. כיצד מתודה – אלא השם עייתי פשעתי חטאתי לפניך אני וביתי. אלא השם (בירושלמי: בשם) כפר נא לעונות ולפשעים ולחטאים שעויתי ופשעתי ושחטאתי לפניך אני וביתי ככתוב בתורת משה עבדך כי ביום הזה יכפר... והן עונים אחריו 'ברוך שם כבוד מלכותו לעולם ועד'.

כן סתמה משנתנו, וכרבי מאיר בברייתא (שכן נאמר בשעיר המשתלח והתודה עליו את כל עונת בני ישראל ואת כל פשעיהם לכל חטאתם. וכן במשה הוא אומר נשא עון ופשע וחטאה). וחכמים אומרים: אומר חטאתי עויתי ופשעתי – מן הקל אל הכבד; שגגות זדונות ומרדים (וכן בדוד הוא אומר חטאנו עם אבותינו העוינו הרשענו. וכן בשלמה וכן בדניאל).

אמר רבה בר שמואל אמר רב: הלכה כדברי חכמים. וסיפרו על אחד שעבר לפני התיבה בפני רבה ואמר כרבי מאיר. והעירו רבה על שעזב דעת חכמים ונהג כרבי מאיר. ואמר לו: כרבי מאיר אני סובר שכן נאמר בתורת משה, כאמור.

מן הגאונים יש שפסקו כרבי מאיר (רב פלטי, רב חפץ ורב סעדיה. וכן דעת הר"צ גיאת (עמ' סג), העיטור (יזכ"פ), המנהיג סב), כי כן סתמה משנתנו, וכמו שהשיב אותו אדם לרבי (וע' מרומי שדה). אבל שאר הפוסקים נקטו כחכמים וכהוראת רב, וכדברי רבה (עפ"י רב שריא גאון, רי"ף, בה"ג, סמ"ג (עשה רט), רבנו חננאל, הערוך, רמב"ם, רמב"ן, רע"ב. וכתבו הר"ן והריטב"א שכן המנהג במדינותיהם. וכן פסקו תוס' ישנים ותוס' רא"ש. וכן הוא במנהגי מהרי"ל (יוהכ"פ יז). וכן נפסק בשלחן ערוך (או"ח תרכ"א, ה). לומר בוידוי יום הכפורים חטא עון ופשע. וכן יש לומר בתפילת אבינו מלכנו – 'מחה והעבר חטאינו ופשעינו' (משנה ברורה תקפד סק"ג. ואולם הנוסח בסידורים: 'פשעינו וחטאתינו').

ודרשו חכמים שהוידוי יהא נאמר ב'אנא ה' (ככפרה שנאמרה בחורב; אנא חטא העם הזה... ובכפרת עגלה ערופה נאמר כפר לעמך ישראל אשר פדית ה'.

'אנא' זה שפותח בו הוידוי, הוא מלבד 'אנא ה' שאומר בהמשך שהוא לשון תפילה, 'כפר לעמך ישראל...' (מפרשים).

בוידוי זה מכפר הכהן בעדו ובעד ביתו (וכפר בעדו... – בכפרת דברים הכתוב מדבר, ככפרת שעיר המשתלח. והרי נאמר וכפר קודם שנשחט הפר).

ד. אדם המביא קרבן (קדשי קדשים), מעמידו בצפון ופניו למערב, והוא עומד במזרח ופניו למערב ומניח שתי ידיו בין קרנות הזבח ומתודה; על חטאת – עוון חטאת, ועל אשם – עון אשם. ועל עולה – עון לקט שכחה ופאה (ומעשר עני. כגרת התוס'. ורש"י מחקה). דברי רבי יוסי הגלילי. רבי עקיבא אומר: אין עולה באה אלא על עשה ועל לא תעשה שניתק לעשה.

ובארז בגמרא מחלוקתם; רבי עקיבא סובר לאוין דמתנות עניים לוקים עליהם מפני שאינם ניתקים לעשה, כי תעזוב משמע מעיקרא ולא לאחר שעבר על הלאו. ואילו רבי יוסי הגלילי סבר אין לוקים עליו, אם משום שסובר שגם כשהעשה מעיקרא אין לוקים הואיל והוא נאמר לאחר הלאו (ואינו דומה ל'לאו' דחסימה. וכן סובר בלאו דנבלה, שאין לוקים עליו. רבי ירמיה. וע' פירוש אחר בגמרא בספר טל תורה), או מפני שלדעתו תעזוב משמע לאחר שעבר על הלאו ונטל את של העניים, והרי זה לאו הניתק לעשה. כן הסיק אביי.

א. בין לרבי עקיבא בין לרבי יוסי הגלילי, העולה מכפרת על עשה ועל לאו הניתק לעשה (תו"י).

ב. מהסוגיא במסכת מכות מבואר שתעזוב עכשו משמע, ולפי זה מבואר שנוקטים כרבי יוסי הגלילי שהוא לאו הניתק לעשה. וכן פסקו הרמב"ם (מתנות עניים א, ב) והסמ"ג (לא תעשה רפד. לקוטי הלכות. וע' משנת ר' אהרן זרעים א).

ג. לפירוש התוס' בדברי רבי ירמיה, עולה מכפרת על עוון לקט שכחה ופאה בין לרבי עקיבא בין לרבי יוסי הגלילי. לא נחלקו אלא כלפי לאו דנבלה [ואפשר הוא הדין לטריפה] שנאמר בה 'עשה' לאחר ה'לאו', הגם שאין העשה מנתקן – לריה"ג מכפרת ולרבי עקיבא אינה מכפרת. ד. כתבו התוס' שעולה מכפרת רק על עשה ועל לאו הניתק לעשה [שיש להם תיקון וריצוי במקום אחר, על ידי קיום העשה], ולא על שאר לאוין שאין בהם מלקות. ואילו בדעת רש"י נראה שהעולה מכפרת על כל לאו שאין לוקין עליו (ע' אגרות משה או"ח ח"א קעה).

ה. מדברי הרמב"ם (מעשה הקרבנות ג, טו) משמע שאומר 'חטאתי עויתי ופשעתי...' בכל הקרבנות. וזה דלא כדברי המנחת-חינוך (שסד, ה) שבחטאת מתודה על עוון חטאת בלבד (עפ"י אבי עזרי תשובה א, א. וכתב שם שכן הוא בכל וידוי דברים, גם כשמתודה על חטא בשוגג, צריך להזכיר בוידויו עון ופשע, כי אפשר שגם בחטא בשגגה מעורב שמץ של זדון ומרד. וע' מאירי).

ו. המביא עולה, אפילו אינו יודע על חטא מסוים, מתודה בשעת סמיכה על 'עשה' כלשהו – שאין לך אדם שלא עבר על עשה (עפ"י מנחת חינוך קטו, ד). ואפילו מביא שתי עולות באותו יום – שא"א להינצל מביטול עשה כמצות תלמוד תורה וכדומה ממצוות תמידיות שכשמפנה לבו רגע אחד לבטלה מבטל מצות עשה (עפ"י תקנת השבין עמ' 121).

ז. על קרבן שלמים אין מתודים אלא נראה שאומר עליו דברי שבח (עפ"י רמב"ם מעה"ק ג, טו; מאירי. וע' גם ברש"י דה"ב ל, כב; גבו"א ומצפה איתן תענית כג.). ויש שנראה מדבריהם שאף על שלמים מתודים (ערש"י תענית כג. מהרש"א ומאור ישראל שם; תור"י הלבן לעיל ה.).